

4230

۸۰۰

۱

۲۴۳

اصل

بسم الله
الرحمن الرحيم

www.KitaboSunnat.com

(الهی) لَا تَرْفَعْنِي فِی الدِّجَالِ بِدَرَجَةٍ إِلَّا حَظَّطْتَنِي عِنْدَ نَفْسِي مِثْلَهَا. وَلَا تُحَدِّثْ لِي عِزًّا ظَاهِرًا إِلَّا أَحَدَّثْتَ لِي ذِلَّةً
بِاطِنَةً عِنْدَ نَفْسِي بِقَدَرِهَا.

(خدایا) هرگاه مراد در نظر مردم به درجه، فرامی‌بری به همان قدر نفس خود خوارم گردان و هرگاه مرا به عزتی
آشکاری نوازی به همان قدر نفس خود ذلیل گردان.

دعای مکارم اخلاق از صحیفه سجادیه

www.ketab.ir
بررسی وضعیت و راهکارهای ارتقاء

منزلت اجتماعی روحانیت

مؤلف: وحید نجفی

بررسی وضعیت و راهکارهای ارتقاء منزلت اجتماعی روحانیت

صاحب امتیاز: موسسه مطالعاتی صراط مبین | مؤلف: وحید نجفی
مدیر اجرایی: مهدی نظری | انتشارات: مکت اندیشه | شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۵۹۹-۰-۹
چاپ اول: بهار ۱۳۹۷ | شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه | قیمت: ۱۸,۰۰۰ تومان

تمامی حقوق مادی و معنوی این اثر برای موسسه صراط مبین هدایت محفوظ است.

سرشناسه: نجفی، وحید، ۱۳۶۱- . و نام پدیدآور: بررسی وضعیت و راهکارهای ارتقاء منزلت اجتماعی روحانیت /
مؤلف وحید نجفی؛ صاحب امتیاز: موسسه مطالعاتی صراط مبین. | مشخصات نشر: قم: مکت اندیشه، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری: ۲۶۴ ص. | شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۵۹۹-۰-۹ | شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۵۹۹-۰-۹ | مشخصات نشر: قم: مکت اندیشه، ۱۳۹۷.
کتابنامه: ص. ۲۵۷-۲۶۳. | موضوع: روحانیت -- ایران | موضوع: روحانیت -- ایران --
وضع اجتماعی | موضوع: Social conditions -- Iran -- Clergy | موضوع: منزلت اجتماعی -- ایران | موضوع: Social
status -- Iran | شناسه افزوده: موسسه صراط مبین هدایت | رده بندی ک. ر. ۴۱۲.۹۷ ب ۴ | BP۲۲۳/۸ | رده بندی
دیویی: ۴۵/۲۹۷ | شماره کتابشناسی ملی: ۵۲۸۰۰۸۰

شبکه ارتباط با مخاطب

دفتر مرکزی: قم. بلوار شهید صدوقی. کرچه ۵۶. پلاک ۷۴. تلفن: ۰۵-۳۲۹۰۶۴۰۴-۱۱

پست الکترونیک: info@smhi.ir | سایت: www.smhi.ir

استفاده از مطالب این کتاب با ذکر منبع مجاز است.

فهرست

۱۱		سرآغاز
۱۴		تشکر

بخش اول

وضعیت‌شناسی | ۱۷

۱۶		مقدمه
۲۰		نهاد روحانیت
۲۱		کارکردهای روحانیت
۲۱		الف) کارکردهای اصیل
۲۲		۱. جهاد علمی
۲۳		۲. ابلاغ پیام الهی به مردم
۲۳		۳. تهذیب اخلاقی جامعه

۲۴	ب) کارکردهای اجتماعی - سیاسی
۲۵	۱. جهاد سیاسی
۲۷	۲. خدمت به مردم و گره‌گشایی
۲۷	درسی جایگاه روحانیت در میان مردم
۲۹	سنجه‌های نشان دهنده جایگاه روحانیت
۲۹	۱. قاف
۳۰	۲. خمس و زکات
۳۱	۳. ده رهن
۳۲	۴. هدایا
۳۲	۵. فتاوا
۳۴	جایگاه روحانیت در تاریخ ایران
۳۵	۱. دوران صفویه
۳۷	۲. دوران قاجاریه
۴۱	۳. دوران رضاشاه
۴۳	۴. دوران محمدرضا پهلوی
۴۵	روحانیت پس از انقلاب جمهوری اسلامی ایران
۴۸	عوامل ادعایی تنزل جایگاه روحانیت
۴۹	بررسی نشانه‌های تنزل جایگاه
۵۱	۱. انتخابات
۵۳	۲. رسانه ملی و روحانیت
۵۶	۳. مناسک مذهبی
۵۸	پیمایش‌های منزلت‌سنجی

بخش دوم فرا تحلیل | ۶۹

۷۱	عوامل مؤثر بر منزلت روحانیون
۷۲	مسو دار عوامل کاهش منزلت
۷۶	تبیین عوامل
۷۶	الف) عوامل درونی
۷۶	۱. ضعف ساختاری حوزه علمیه
۷۸	۲. ضعف عملکرد روحانیون
۷۸	الف) ضعف علمی روحانیون
۷۹	ب) ضعف مهارتی روحانیون
۸۱	ج) ضعف معنوی روحانیون
۸۱	ب) عوامل بیرونی
۸۱	۱. تحولات عرصه جهانی (مدرنیته)
۸۳	۲. پیروزی انقلاب اسلامی
۸۵	۳. اشتباهات دولت‌ها
۸۶	۴. دشمنی‌ها و رسانه
۸۶	پیامدهای تغییر منزلت اجتماعی روحانیت
۸۷	تبیین پیامدهای تغییر منزلت روحانیون
۸۸	۱. اخلال در هویت جمعی جامعه
۹۰	۲. تضعیف دینداری
۹۱	۳. نابودی گفتمان انقلاب
۹۲	منابع فرا تحلیل

بخش سوم مصاحبه‌ها | ۹۹

۱۰۱	پرسش‌ها
۱۰۱	پرسش اصلی
۱۰۲	پرسش‌های فرعی
۱۰۴	حجت الاسلام والمسلمین عبدالکریم بهجت‌پور
۱۲۷	دکتر عبدالوهاب فراتی
۱۴۱	حجت الاسلام والمسلمین مه‌راب صادق‌نیا
۱۶۲	حجت الاسلام والمسلمین مجید یزدی
۱۷۵	حجت الاسلام والمسلمین رضا همدی
۱۸۵	حجت الاسلام والمسلمین حسن خیری
۱۹۵	حجت الاسلام والمسلمین خان‌نوری
۲۰۸	حجت الاسلام والمسلمین مریچی

بخش چهارم نسخه جامع | ۲۱۵

۲۱۷	مسئله منزلت اجتماعی روحانیون
۲۱۹	ارزیابی کاهش منزلت روحانیت
۲۲۲	مقدمات راهکارها
۲۲۱	۱. لزوم بررسی شفاف مسائل روحانیت
۲۲۳	۲. عدم اصالت منزلت اجتماعی
۲۲۴	۳. شناخت منزلت اصیل و شایسته روحانیت
۲۲۶	۴. لزوم توجه به راه‌حل‌های عملیاتی

۲۲۷		راه حل های ارتقای منزلت و روحانیت
۲۲۷		بایسته های حوزه و روحانیت
۲۲۸		علمی
۲۲۹		نئون علمی اصیل و سنتی
۲۳۴		شعاع علمی تمدنی و اجتماعی
۲۳۶		مهارتی
۲۳۸		رفتاری
۲۳۸		مالی
۲۴۰		عبادی و اخلاقی
۲۴۳		تعامل با مردم
۲۴۵		سیاسی
۲۴۵		سیاست عین دیانت
۲۴۶		دلایل پرهیز از سیاست
۲۴۷		نقد دلایل پرهیز از سیاست
۲۴۹		چالش های میدان واقعی
۲۵۰		علاج مشکل های اجرایی
۲۵۰		ضوابط نقش آفرینان
۲۵۰		ضوابط نقش آفرینی
۲۵۳		ضوابط نقش
۲۵۴		بایسته های اجتماعی و فرهنگی
۲۵۷		کتابنامه

سرآغاز

اگر درباره نفوذ و منزلت روحانیون در گذشته‌ای نه‌چندان دور پرسیده شود، بیشتر مردم با ارجاع به فتوای تاریخی میرزای شیرازی در تحریم تنباکو، پرسش را پاسخ می‌دهند؛ فتوایی که در یک سطر بیان شد و چنان تأثیر گذاشت که تا اندرونی شاه نیز از آن مصون نبود. طبیعتاً برخی نخبگان نیز واقعیت را همین‌گونه دریافته‌اند و به مردم منتقل کرده‌اند، چنان‌که اکنون در مقایسه با گذشته، به سرعت و با قطعیت حکم به کاهش نفوذ روحانیون در میان مردم می‌دهند.

اما آیا واقعیت به همین سادگی بوده است و چنین ساده‌انگارانه می‌توان درباره آن اظهار نظر کرد؟ در همین ماجرای تحریم تنباکو، کافی است به این نکته توجه کنیم که مجتهد متنفذ شیراز (سید علی اکبر فال اسیری)، به دلیل مخالفت با انحصار تنباکو، به دست دولت دستگیر و تبعید شد و مدت‌ها پیش از فتوای میرزای شیرازی، مخالفت عمومی با انحصار تنباکو شروع شده بود، چنان‌که پس از قیام شیراز و تبریز، اصفهان، مشهد، کاشان، قزوین، یزد و چند

شهر دیگر نیز دچار ناآرامی شده بودند. فتوای میرزای شیرازی، اگرچه اقدامی بسیار مهم و اثرگذار بود، اما فقط یک حلقه از حلقه‌های اتفاقی گسترده به شمار می‌رفت. همچنین فارغ از دقت در ماجرای تنباکو، می‌توان در گذشته فتواهایی یافت که به آنها بی‌اقتبالی شد.

این بیان در صدد نفی تغییر در منزلت اجتماعی روحانیون نیست، چرا که به یقین سیر تاریخی در این حوزه رخ داده است.

خاص در عصری که با رخ نمودن گروه‌های مرجع جدید در عصر رسانه‌ها، تغییرات اجتماعی گسترده را در پس‌زمینه مدرنیته شاهد هستیم؛ اما تمام واقعیت امروز نیز چند تصویر محدود از مداح محوری و حضور سلبریتی‌ها و تصدی‌گری نقش‌های سنتی روحانیون توسط گروه‌های رقیب نیست، بلکه کنار این تصاویر، می‌توان برخی خاطرات جذاب تبلیغی طلاب را قرار داد و در سطح کلان‌تر نیز از نفوذ و شیوایی تبلیغی امام و رهبری گفت که هزاران جوان به ندای ایشان، حتی وارد میدان مجادله شدند و جان خویش را تقدیم نمودند.

این بیان مقدمه‌ای تنها در این حد است که بتوان گفت بررسی میزان منزلت اجتماعی روحانیون، مسئله‌ای ساده نیست که با احساسات جزئی و ناپخته بتوان درباره آن نظر داد و از ده‌ها متغیر در واقعیت، به چند مورد محدود بسنده کرد و به قضاوت رسید؛ بنابراین در متن پیش رو، سعی کردیم با روش‌های مختلف، این مسئله و جوانب آن را موشکافی کنیم. برای این کار نخست تلاش کردیم تا سیر تاریخی نهاد روحانیت را تبیین کنیم و با کمک علائم تاریخی ثبت‌شده، مسیر گمانه‌زنی درباره منزلت اجتماعی روحانیون از گذشته‌های دور تا کنون را فراهم نماییم و پس از آن با بررسی ده‌ها منبع مرتبط، محورهای مرتبط به مسئله مثل عوامل و پیامدها از نظر نویسندگان دیگر و منابع علمی جمع‌آوری و تحلیل کنیم. در گام بعدی نیز این مطلب را

سامان داده‌ایم که امروز چه باید کرد و از کدام مسیر باید مطلوب‌ها را تأمین نمود که به این منظور ابتدا با شناخت‌های حاصل آمده، سوالاتی طراحی گشته تا نظرات برخی نخبگان کسب شود و در انتها نیز با بهره‌گیری از همه نکات ذکر شده، سعی گشته یک نگاه منسجم راهبردی در این عرصه ارائه گردد.

تشکر

در تهیه این محصول انجمن رستگان متعددی بهره گرفته شده است. آقای اکبر زارعی برخی مقدمات بخش زمین‌شناسی را تهیه نمودند و آقای روح‌الله عباس‌پور در اخذ مصاحبه‌ها، کمک قابل توجهی نمودند همچنین آقای یاور عیوضی مقاله‌ای درباره «گروه‌های مرجی» جدید نگاشتند که در این اثر از آن بهره‌برداری شد که جا دارد در اینجا از زحمات ایشان و باقی عزیزانی که به نوعی مشارکت نمودند؛ صمیمانه تشکر نمایم. کمابیش از مدیر موسسه صراط مبین آقای دکتر محمدتقی دشتی نیز صمیمانه تشکر می‌نمایم که زمینه این تحقیق را مهیا نمودند.

علیرغم زحمات متحمل شده در تهیه این محصول پژوهشی، قطعاً آنچه محقق شده بی‌عیب و نقص نیست، خصوصاً که کار با وقفه‌هایی و در مراحل به سامان رسید و قالب انتشار تغییراتی پیدا نمود. بزرگ‌ترین فایده‌ای که از انتشار این محصول مد نظر نویسنده آن است، گام نهادن در مسیری کمتر پیموده شده است که شاید راه را هموار نموده و این مبحث مهم، مورد توجه

بیشتر کارشناسان قرار گیرد و به شکلی سامانمند و با نگاه علمی‌تری بدان پرداخته شود. از همین رو پیشاپیش از تمام کسانی که نقادانه به این اثر نگاه می‌کنند نیز تشکر می‌نمایم. کما اینکه از توجه تمام عزیزانی که وقت خود را اختصاص داده و به مطالعه اثر پرداخته‌اند، سپاس‌گزارم و امیدوارم این موضوع بیشتر رانکه مدنظر دشمنان دین و ملت قرار گیرد، مورد اهتمام دوستداران انقلاب و تشیع قرار گیرد.